

Teh naših 35 let

Petintrideset let je od tedaj, ko se je prvič sestal delavski svet naše delovne organizacije. Predsednik konference OO Zveze sindikatov Janko Rupnik je na slavnostni seji ob tej priliki med drugim povedal:

»2. septembra je minilo 35 let, odkar se je prvič v zgodovini naše delovne organizacije sestal delavski svet, kar lahko smatramo za začetek samoupravljanja v naši delovni organizaciji.

Delavski svet je bil sicer izvoljen že 21. aprila 1950, še preden je stopil v veljavo zakon o delavskem upravljanju podjetij. Razume se, da je imel delavski svet v začetku bolj posvetovalni značaj. Prekiniti je bilo treba s staro miselnostjo, da delavec vidi le svoje delovno mesto in normo, ki jo je treba doseči. O drugih vprašanjih pa delavci niso bili ne obveščeni niti niso imeli vpliva na dogajanja. V praksi so

se še poznala načela in praksa administrativnega gospodarjenja, to se pravi, da so se direktije šele ukinjale in postavljale nove oblike gospodarjenja.

V začetnem obdobju delovanja delavskega sveta, v obdobju od 1950 do 1952. leta ni toliko pomemben uspeh pri upravljanju podjetja in odločilni posegi pri reševanju raznih problemov gospodarjenja, pač pa, da se je v tem času delavski svet organizacijsko razvijal in dobival nove oblike samoupravljanja.

Nekaj kasneje, v letih 1954—1956 so se samoupravni organi, to je v glavnem delavski svet in upravni odbor ter vodstvo delovne organizacije, že morali spoprijeti z nekaterimi hudimi problemi. To so bile v glavnem osnove lastne prodajne mreže, s prvo prodajalno leta 1953 v Sarajevu, s čimer smo se osamosvojili in postavili temelje za

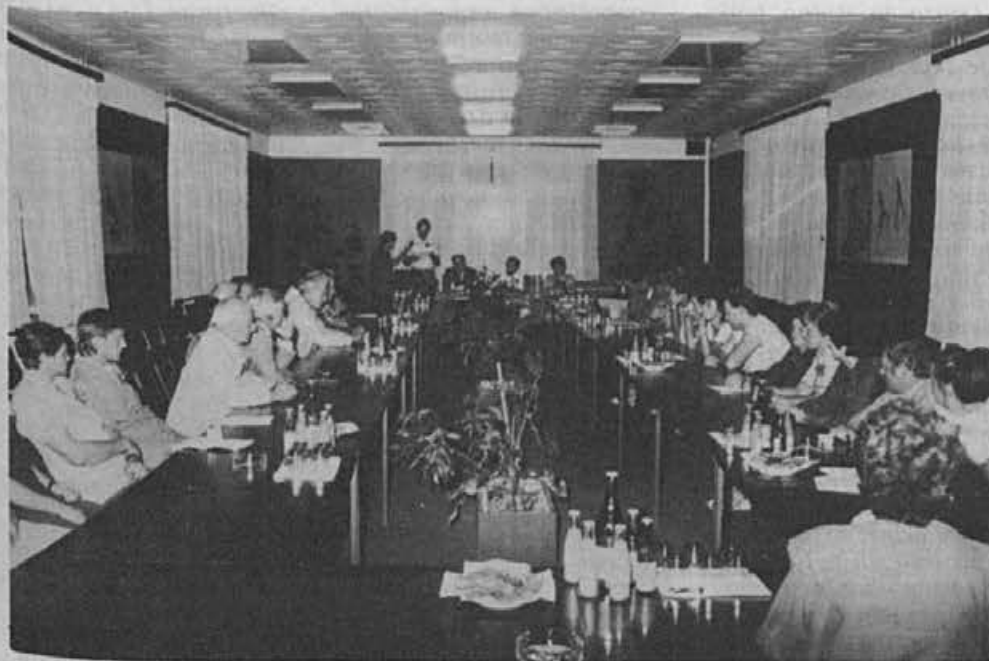
boljše poslovne rezultate. Oblikovali so tudi drugačen proizvodni program in začeli z industrializacijo podjetja.

V naslednjih letih so podjetja dobivala vedno večjo samostojnost, s tem pa se je večala tudi odgovornost samoupravnih organov. Ta samostojnost je temeljila na večanju materialne podlage dela s pomočjo tehničnega napredka, sodobnejšo organizacijo dela in čimboljšo kadrovsko strukturo podjetja, da bi lahko izkoriščali znanstvene dosežke.

Vsakemu starejšemu članu kolektiva je dobro znano, da se je bilo treba marsikdaj odreči večjim OD, da smo ustvarili to, kar imamo danes. Ko ne bi v toliki meri vlagali v podjetje, bi bili sedaj le majhen, nepomemben kolektiv, brez nadaljnje perspektive.

Iz leta v leto so se postavljale pred delavske

(Nadaljevanje na 2. strani)

S slavnostne seje delavskega sveta

V MPM se približujemo načrtovanim zalogam

»S prvim julijem smo, kot je znano, znižali cene obutvi, ki se je slabše prodajala v maloprodajni mreži do 30 %, s 15. julijem pa smo uvedli še dodatno sezonsko znižanje, kar je trajalo do 15. avgusta, je povedal direktor TOZD Prodaja Ivan Capuder.

»Lahko rečem, da je to znižanje prineslo dobre rezultate, saj je julijska prodaja pripomogla, da je bil plan prodaje po parih za prvih sedem mesecev presežen za 55 %, po vrednosti pa za 66 %.

Zaloge so se znižale s 592.000 na 401.000 parov in s tem smo »razčistili« starimi zalogami.

V avgustu se je dobra prodaja nadaljevala, tudi preko načrtovanega prometa.

Tako se približujemo letnemu planiranemu koeficientu obračanja zaloga in upam, da bomo do konca leta dosegli naše cilje.

Jeseni je pred nami še težka naloga, ker so cene, ob padajoči kupni moči potrošnikov, vseeno dokaj visoke.

DOGOVARJAMO SE - DOGOVORILI SMO SE

Ob rob sklepov delavskih svetov

Delavski svet TOZD Prodaja se je sestel na svoji redni seji že 20. avgusta in sprejel naslednje pomembnejše sklepe:

Da se zagotovi realno nado-meščanje osnovnih sredstev v TOZD Prodaja, je bil v skladu s 34. in 36. členom Zakona o amortizaciji osnovnih sredstev sprejet sklep, da se v letu 1985 obračuna amortizacija po amortizacijskih stopnjah, predpisana v nomenklaturi osnovnih sredstev za amortizacijo, povečanih za 60 %.

Iz rednih sredstev za investicijsko vzdrževanje se odobri potrebna finančna sredstva za adaptacijo prodajalne Škofja Loka II (izolacija strehe, izboljšati funkcionalnost prodajalne) in sicer v višini 3.000.000.— din.

Sprejet je bil tudi predlog povišanja osebnih dohodkov, s tem da se koeficient uspešnosti delovne organizacije poveča od 1,30 na 1,60.

Potrdijo se tudi inventurne razlike po stanju 30. 6. 1985 in sicer se pri prodajalni Bjelovar II poviša manjko za 13.000.— din, pri prodajalni Zagreb V. pa se poviša manjko za 849.— din.

Delavski svet TOZD Proizvodnja je imel sejo 30. avgusta in je potrdil spremembe in dopolnitve razvida del in nalog, soglašal s spremembo koeficienta uspešnosti DO, potrdil sklepe komisije za varstvo pri delu in sprejel samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev med Alpino Žiri, TOZD Proizvodnja in Zdravstvenim domom Škofja Loka, po katerem se iz poslovnih sredstev TOZD Proizvodnja nakaže 639.600.— din za nakup medicinske opreme.

Delavski svet pa ni sprejel samoupravnega sporazuma za združevanje deviz za odplačilo fiksnih in garantiranih obveznosti od kreditov za objekte skupnega in družbenega pomena ter od konvertibilnih kreditov, po katerem bi dodatno združevali 6 % deviznega priliva republiki.

Alpina je v težki devizni situaciji, saj je trenutno veljaven odstotek razpolaganja z devizami prenizek za normalno pokrivanje potreb po uvoznih materialih, realizacija posebnih oblik uvoza in izvoza pa je nezanesljiva. Prilagoditev spremembi na nižji odstotek razpolaganja z de-

vizami sredi leta, ko so pogodbe s tujimi kupci že zaključene in dogovorjene posebne oblike izvoza in uvoza, je namreč nemogoča.

Takoj ko bo Alpina poravnala svoje obveznosti, se vključi v skupno reševanje deviznega primanjkljaja SR Slovenije.

Delavski svet DSSS, je na svoji seji, dne 30. avgusta poleg točk, ki so jih obravnavali že ostali delavski sveti, sprejel še naslednje sklepe:

Razpišejo se prosta dela in naloge »vodenje nabave — linija lahke obutve« za dobo 4 let in prosta dela in naloge »vodenje splošno-organizacijskega sektorja« za dobo 4 let. Znesek za malico za zunanje koristnike znaša od 1. 9. 1985 dalje 250.— din.

Delavski svet delovne organizacije se je dne 2. avgusta sestel na slavnostni seji ob 35-letnici samoupravljanja in 13. redni seji, na kateri je po slavnostnem delu obravnaval še rebalans plana reklame za leto 1985 in ga potrdil v predloženi vsebini, potrdil spremembo koeficienta uspešnosti DO, s tem, da se poviša od 1,30 na 1,60. Prav tako kot DS TOZD Proizvodnja pa ni sprejel samoupravnega sporazu-

ma za 6 % združevanje deviz za odplačilo inozemskih kreditov za objekte skupnega družbenega pomena.

Potrdijo se še spremembe cen apreski obutve, ki se korigirajo 10 % na nižje in cene za tekaške čevlje in novi smučarski čevlji.

A. K.

Ekonomski izrazi

ANUITETA — denarni znesek za odplačilo dolga. Anuiteta ima dva dela: sam obrok in obresti

CIKEL EKONOMSKIH KRIZ — čas od ene do druge krize. Sestavljajo ga štiri faze: kriza, depresija, oživljanje in polet. Od leta 1825 dalje vse do velike krize kapitalizma 1929—1933 so ekonomske krize zakonitost kapitalističnega razvoja, ker so se pojavljale redno vsakih 7 do 10 let.

Teh naših 35 let

(Nadaljevanje s 1. strani)

svete odgovornejše naloge, katere so le-ti uspešno reševali. Le včasih smo se preveč ustavljali ob manj pomembnih težavah in s tem zanemarili težje in važnejše naloge.

Razvoj samoupravljanja so na eni strani narekovali družbenoekonomski odnosi, ki so našli svoj odraz v ustavah in ustavnih spremembah, na drugi strani pa praktične vsakdanje razmere, v katerih smo se znašli.

Pred letom 1960 so bile oblikovane ekonomske enote, za katere lahko rečemo, da so bile močan dejavnik v razvoju samoupravljanja, še posebno, ker so se s samoupravnim dogovarjanjem že takrat dokaj tesno pokrivali interesi delavcev v ekonomskih enotah.

Gospodarska reforma leta 1965 je postavila zahtevo, da preidemo z ekstenzivnega na intenzivno gospodarjenje.

Obdobje pred letom 1970 je bilo v glavnem posvečeno uveljavitvi tedaj znanega 15. ustavnega amandmaja, po katerem delovni ljudje samostojno določajo notranjo organizacijo in odnose. Do izraza je vedno bolj prihajalo ustrezno obveščanje delovnih ljudi, s katerim smo v naši delovni organizaciji začeli že leta 1962, ko je mladinska organizacija začela izdajati glasilo kolektiva.

Ustava leta 1973 je prinesla novosti na vseh področjih. Znotraj smo to čutili v obliki organizacije temeljnih organizacij združenega dela in urejanju niza vprašanj, ki so se tu prepletala.

Nova organiziranost je na eni strani pomenila napredek, na drugi strani pa odprla tudi probleme, ki jim v celoti nismo bili kos, in smo jih bolje uredili šele z ustanovitvijo enotne temeljne organizacije Proizvodnje. Ta praktična izkušnja nas je

izučila, da ni absolutnih formul za organiziranost. Vsaka delovna organizacija se mora organizirati tako, da je kolikor mogoče učinkovita, tako v poslovnem kot samoupravnem smislu.

V vseh petintridesetih letih so pomembno vlogo pri razvoju samoupravljanja odigrale družbenopolitične organizacije, ki so vnašale dih časa, organiziranost in opozarjale na vprašanja, ki jih ob vsakdanjem delu tako radi pozabljamo: vloga in položaj delavca in njegova socialna varnost, neodtujljive pravice delavcev, smisel načrtovanja in organizacije, vloga na-gradjevanja, kadrovske politike, izobraževanja itd.

Če strnemo misli, lahko rečemo, da so se delavci Alpine ves čas zavedali, da je njihova usoda odvisna od njih samih in njihovega dela, zato nikoli niso oklevali, če je bilo treba zategniti pasove, če je šlo za prihodnost in razvoj.

Danes lahko rečemo, da smo dosegli to, da ima delavec možnost vpliva-

nja na svoje delo, pogoje dela in delitev dohodka vsaj do določene mere. Cilj pa še vedno ni dosežen, saj delegatski sistem, tako znotraj tovarne, kakor tudi širše še ni začel veljati.

Kar zadeva samoupravno organiziranost delovne organizacije vidimo perspektivo in osnovo predvsem v razvoju samoupravnih delovnih skupin in njihovi resnični vlogi, v razvoju informacijskega sistema, ki bo omogočil čimboljše odločanje, smotrno organiziranost poslovnih in delovnih procesov, v večanju odgovornosti. To pa je pogoj, da bomo dosegli boljše končne rezultate in večje zadovoljstvo delavcev.

Del teh prizadevanj so v svojem času opravili tudi vsi, ki so bili v zgodovini na čelu samoupravnega dogovarjanja, člani delavskih svetov, komisij in vaši kolegi v delavskih svetih in družbenopolitičnih organizacijah, ki danes niso tu.

Vsem najlepša hvala!
Janko Rupnik

DOGOVARJAMO SE - DOGOVORILI SMO SE

Tudi v praksi uspešne inovacije

Komisija za inovacije je na svoji drugi redni seji obravnavala štiri inovativne predloge, ki so bili posredovani komisiji letos.

Pri tehnični izboljšavi »izdelava mignon jermenčkov« predlagatelj Viljem Kogovšek in Janeza Špika gre za izdelavo verzije treh strojev za izdelavo jermenčkov za sandale, takoimenovani »mignon« jermenčki. Take jermenčke so doslej uvažali ali jih na primitivni način izdelovali v šivalnici, v zadnji sezoni pa delno kupovali pri domačem proizvajalcu za visoko ceno.

Najprej je bil izdelan stroj za zapogibanje jermenčkov. Večji problem pa je predstavljalo nanašanje lepila. Z dodatnimi idejami in informacijami je bil izdelan tudi stroj za nanašanje lepila, kateri lepilo avtomatsko suši in navija material nazaj na kolot. Stroj za rezanje jermenčkov je bil izdelan v zelo kratkem času. Ta pridobitev je odstranila fizične in psihične obremenitve delavca.

Pri tem predlogu je bilo čisti letni prihranek mogoče izračunati. Prihranek so izračunali tako, da so primerjali cene izdelanih jermenčkov doma (po novem postopku) s cenami domačega ali tujega dobavitelja. Razlika, oziroma prihranek znaša 4.689.000.— din, stroški za izdelavo vseh naprav pa so znašali 377.213,00 din. Torej čisti letni prihranek znaša 4.311.787,00 din.

Izdelava cevastih jermenov — predlagatelj Janez Špik, Janez Vehar in Viljem Kogovšek.

Vodja linije lahko obutve Marjan Bogataj je komisiji posredoval prijavo inovacije pri izdelavi cevastih jermenov za ženske sandale. Odločili so se, da

bodo jermenčke šivali in ne lepili. Delavca Janez Špik in Janez Vehar sta dala idejo za izdelovanje posebnih vodil za šivanje teh jermenov, vodila pa je izdelal Viljem Kogovšek. Pri tem pa je nastal problem, kako obračati ožje jermenčke. Idejo za obračanje jermenov na istem stroju je dal Janez Vehar, tehnično je stvar izpeljal Janez Špik, vodilo pa je izdelal Vili Kogovšek.

Ob zaključku proizvodnje za pomladansko sezono se je pokazalo, da se je inovacija v proizvodnji izredno dobro vpeljala in ekonomsko upravičila.

Komisija je ugotovila, da gre za izum z izračunljivim letnim prihrankom. Prihranek so izračunali tako, da so izračunali oziroma primerjali cene med uvoženimi in doma izdelanimi jermenimi. Razlika, oziroma prihranek znaša 4.143.000,00 din. Ker pa so pri tem nastali tudi stroški pri izdelavi vodil, ki so znašali 30.000,00 din, je bilo potrebno stroške odšteti od razlike oz. prihranka, zato čisti letni prihranek znaša 4.113.000,00 din.

Cveto Gruden je komisiji posredoval dva koristna predloga in sicer »zapiranje pregibne pete« in »vstava steljik«.

Zapiranje pregibne pete

V proizvodnji je ob prehodu izdelave iz izključno nizkih trim modelov na visoke modele prišlo do težav in sicer pri zapiranju pregibne pete — prešipavanje petne podloge. Ta problem je pogojeval večji izmet in slabšo kvaliteto končnega izdelka. Na zgornji rob pregibne pete je dal predlagatelj izdelati kovinski podaljšek, tako da le-ta pokrije kritično mesto. Tudi pri samem delu je sedaj potrebno manj pazljivosti in tudi čas dela je krajši.

Pri delu je potrebna pazljivost

Ker se je ta koristni predlog pričel uporabljati že leta 1983, je bilo potrebno prihranek izračunati od takrat dalje. Le-ta se je izračunal tako, da se je upoštevala povprečna cena izdelave trim obutve, pomnoženo s številom izdelanih parov. Tako je prihranek za leto 1983 znašal 30.000,00 din, za leto 1984 39.690,00 din, za leto 1985 pa 15.280,00 din. Iz tega je razvidno, da čisti letni prihranek znaša 28.323,33 din. Ta prihranek je komisija upoštevala pri izračunu nadomestila.

Vstava steljik

Predlagatelj je v proizvodnjo uvedel stroj za nanos lepila, ki je stal v skladišču nedotaknjen že več kot 5 let. Uporabnost tega stroja je v tem, da delavka stelj-

ko namesti v stroj, sveže namažane stelke vstavi v čevlji in pritisne steljko, tako da se lepilo prenese na notranjek. Prednosti novega postopka so v tem, da je poraba lepila manjša, ker stroj nanaša lepilo v enakomerno tankem sloju, nanos pa je samo enostranski, prihranek pa je tudi na času. Delo opravlja samo ena delavka za vso izmeno. V izdelovanju z delavci v Savi je bilo potrebno izdelati tudi novo lepilo, katerega čas sušenja je daljši. Prednost je tudi v tem, da so steljke namazane do konca, prej (pri ročnem mazanju) pa to ni bilo mogoče.

Čisti letni prihranek je torej znašal 1.628.077,50 din, kar je komisija upoštevala pri izračunu nadomestila.

Karla Križnar

Pred 40. leti se je začelo

Vinko Govekar

Z ostalimi člani smo bili v stalnih stikih, jih redno obveščali o vsem dogajanju in vedno želeli slišati njihove pripombe, kritike in predloge. Ves kolektiv je bil kot en moč pripravljen delati in se žrtvovati. Zavedali smo se, da utrjujemo bodočnost sebi in novim generacijam.

Z načrti smo imeli težave. Kljub temu smo hoteli, ker smo hoteli stavbo še do zime spraviti pod streho. V ta namen smo imeli na stavbišču preko 100.000 kosov zidne in 12.000 kosov strešne opeke, 4 vagone cementa, 700 m³ gramoz, 30.000 kg apna in drug material. Na okr. odb. O. F. Škofja Loka (odsek za gradnje) smo vložili prošnjo za gradbeno dovoljenje 15. maja. 23. maja smo dobili odgovor od istega odbora, da ni nobenih pomislekov. Čez nekaj dni pa smo

bili obveščeni, da dovoljenje za take gradnje izdaja samo ministrstvo LRS. Takoj smo vložili prošnjo na ministrstvo za industrijo in rudarstvo, s potrebnimi dokumenti, toda 13. junija smo dobili negativen odgovor. Ponovno smo poslali prošnjo vladi LRS — ministrstvo za industrijo in rudarstvo — s široko utemeljitvijo, nato pa je tja odšla še delegacija treh članov: Pavle Kopač, Janez Oblak in jaz. Sprejel nas je minister za industrijo in rudarstvo Franc Leskošek-Luka. Na kratko smo pojasnili preteklost našega čevljarstva, težnje in priprave za gradnjo. On pa je dejal: »Zadružniki, stopite v državni gospodarski sektor in zgradili bomo tovarno, katero boste sami upravljali, dali bomo kredit, zadružne vloge in posojila bomo izplačali!«

(Nadaljevanje na 4. strani)

Čimprej od doma, da bo prej denar!

DOGOVARJAMO SE - DOGOVORILI SMO SE

Ali združni ali državni sektor

(Nadaljevanje s 3. strani)

Ko smo se vrnili, sem sklical upravni odbor in o tej zadevi smo se posvetovali. Bili smo skoraj soglasni, da preidemo v državni — gospodarski sektor. To novico smo posredovali celotnemu kolektivu, kjer je bila ugodno sprejeta. Pripravljali smo se, da skličemo izredni občni zbor, medtem smo prejeli brzojavko dr. Lemeža, ki je bil zastopnik združnikov pri vladi LRS, z vsebino: »Skličite sejo ob 4. uri popoldan pridem osebno!«

Na tej seji je dr. Lemež zagovarjal združništvo in dejal, da so tudi močne zadrage potrebne in koristne za državo. Navedel nam je razne primere iz zahodnih, posebno pa iz vzhodnih držav. Svetoval nam je, da ostane mo v združnem sektorju. Po tej seji smo bili nekoliko razdvojeni. Obljuba ministra Leskoška je za nas bila vseeno bolj privlačna, v državnem sektorju smo videli večji in hitrejši razmah našega podjetja. Sklenili smo z zadevo nekoliko počakati, da se o tej stvari sporazumejo na vrhu samem.

Proizvodnja je iz meseca v mesec naraščala. Od 2.000 parov mesečno smo prešli že na več kot 5.000 parov, od tega je bila četrtnina čevljev z dvojnimi podplati. Obratovodja Naglič, mojstri in delavci so se trudili, da bi dvignili proizvodnjo in kvaliteto. Začeli smo uvajati delitev dela, kar se je dobro obneslo pri vojaški in delavski obutvi. Težave pa so bile pri šivani izdelavi, toda kljub protestom delavcev je Naglič uvedel fazni sistem. Pri podjetju smo organizirali kovaško in mehanično delavnico za izdelavo ščitnikov in popravilo orodja in strojev, pred tem pa smo že imeli mizarstvo delavnico za popravilo inventarja in izdelavo zabojev.

Čas se je hitro odmikal. Da bi stavbo dali do zime pod streho, smo že zamudili. Ker sem pogosto poslovno zahajal na razne forume, sem se prepričal, da je naša edina pravilna pot, da gremo v državni gospodarski sektor. Na seji upravnega odbora in nadzornega odbora smo sklenili, da 11. januarja skličemo izredni občni zbor, in da z glasovanjem odločimo prehod iz združnega v državni gospodarski sektor.

Izrednega občnega zbora se je udeležilo 175 do 191 vpisanih članov. Udeležili so se ga tudi zastopniki iniciativnega odbora za združništvo in politični funkcionarji. Prehod čevljarne Žiri ZZJ iz združnega v državni gospodarski sektor so potrdili vsi člani. Izvoljen je bil še likvida-

cijski odbor, v katerem so bili: Vinko Govekar, Pavel Kopač, Leopold Demšar, Maks Tušar in Miloš Mlinar. Odbor je imel nalogo, da uredi združne obveznosti in stopi v stik z ministrstvom zaradi nadaljnega poslovanja.

30. 1. 1947. sem bil z dekretom ministrstva za industrijo in rudarstvo, postavljen za začasnega poslovodjo.

V novi situaciji ni bilo več upravnega odbora in nadzornega odbora, zato sem na podlagi zakonitih predpisov izbral tričlanski strokovni svet, v katerem so bili: Franc Mlinar, Janez Oblak in Nace Naglič. V ta organ sem po potrebi vabil še druge strokovne osebe. Svet je imel le posvetovalno vlogo. Odgovoren in podrejen sem bil ministru za industrijo in rudarstvo in glavni direkciji za usnjarstvo, ki je bila operativni organ.

Sredi februarja sem bil na glavni direkciji za usnjarstvo. Ob zaključku je bilo objavljeno: »Kdor se poteguje v l. 1947 za investicije, naj se zgleda v pisarni glavne direkcije ob 22. uri!« Nekaj minut pred 22. uro sem že bil na direkciji. Kmalu zatem je prišel ing. Pavel Kalin in na kratko povedal: »Kdor želi letos graditi, naj do ponedeljka prinese idejni načrt in predračun!« Navzok je bil samo še en tovariš iz Šmartnega. Hitro sem premislil. Imel sem samo štiri dni časa, zato sem prosil, Kalina če bi mi iz direkcije dali strokovnjaka za čevljarska vprašanja, da gre z mano v Žiri, da se skupaj z mojimi sodelavci dogovorimo. Obljubil mi je, da se bo takoj pogovoril z glavnim direktorjem Ivanom Stucinom. Naslednje jutro sem se ponovo oglašil v pisarni glavne direkcije. Bilo je že vse dogovorjeno, da odpotujejo z nami trije strokovnjaki: Nanca Štorova, Jelko Rant in ing. Burja.

Pod večer smo po štiriurni vožnji na saneh iz Skofje Loke prišli v Žiri vsi premraženi. Gostje so se malo pokrepčali, jaz pa sem takoj poklical sodelavce, poleg teh pa še Jožeta Gantarja in Karla Berčiča. Skladničnikom sem naročil, naj pridejo na svoja delovna mesta. Še isti večer sta Naca Štorova in ing. Burja napravila kontrolo in uradni prevzem v skladiščih surovin in drobnega materiala, naslednji dan pa so izvršili popis v ostalih obratih. Z Rantom pa smo proučili glavne elemente bodoče tovarne. Za izdelavo idejnega načrta smo naprosili Jožeta Gantarja, za predračun pa Karla Berčiča. Obljubila sta, da bosta oboje naredila in dostavila do nedelje dopoldan v našo pisarno. Obljubo sta tudi izpolnila.

Priznanja po petintridesetih letih prvim članom delavskega sveta DO

V vsej zgodovini Alpine smo veliko govorili o kakovosti. To je pogoj za uspeh

Kaj znamo, kaj zmoremo, če hočemo

»Kaj je pokazalo testiranje smučarskih čevljev?«, je pisalo na dopisu urednika Delo-življenja...

Odgovor bi bil nekoliko daljši in približno takle.

V zadnjih mesecih je bilo obilo dela z razvojem novega tekmovalnega čevlja, ki pa je z vrnitvijo naših najboljših tekmovalcev iz Argentine več ali manj končan. Tokrat bi govoril predvsem o Alfi, kot je novemu tekmovalnemu čevlju ime; obenem pa še, da se je dvakrat testiral tudi BST, vrhunski čevljev z vstopom zadaj. Le-ta je silno trd oreh. Problem je namreč cela vrsta patentov, ki jih je treba obiti, razviti mehanizem, ki bo omogočal progresivni fleks in seveda dober poteg v peto, na način, kot je to rešeno pri MSX, s pull-strapom.

Alfa — zakaj?

Naš dosedanji tekmovalni čevljev SR pomeni korak v razvoju Alpine, ki je dal dva naslova svetovnih mladinskih prvakov: Petrovič s slalomom v Sestri, Žan v veleslalomu v Jasni, dvakrat srebro v slalomu Robič, dvakrat bron Čizmana, Benedik je osvojil naslov državnega prvaka (tudi Erbežnik in Bokalo) in pet uvrstitev za točke v svetovnem pokalu. To so najvidnejši dosežki, bila pa je cela vrsta zmag na FIS tekmah, držav-

To je postalo jasno vsem pri nas v tovarni, padla je odločitev — nov tekmovalni čevljev. Glavni direktor Tomaž Košir in vodja marketinga Iztok Čuk sta me določila za nosilca projekta.

O razvoju imam obilo izkušenj iz Elana, kjer sem prav tako vodil testiranja in dobro vem, kakšna je pot do vrhunskega izdelka:

1. strategija — kaj hočemo
2. znanje
3. materiali

Čevljev Alfa — povsem razvit doma

nih in slovenskih prvenstvih, za pokal Coca-cola, itd.

Toda — SR je testirala Mateja Svet; ni šlo. Katji Lesjak nismo uspeli izdelati čevlja, ki bi dal ustrezen oprijem v nartnem predelu. Zapustil nas je Petrovič. Skratka sprožil se je plaz, ki bi nas odnesel s prizorišča najboljših proizvajalcev vrhunskih čevljev.

1. Strategija

Hočemo čevljev za slalom, veleslalom, učitelje, skratka dobre smučarje, ali preprosto rečeno, za bolj ali manj kratke zavoje. Takoj je bilo treba preveriti, kdo na tem področju kaj velja? Vsekakor so to Lange, Nordica, Caber, San Marco, itd. Strategija čevlja SR je bila smer à la Dyna-

fit, ki je pojem čevlja za smuk; je udoben, ima regulator naklona in fleksa ter kantinga. Vse to pa je v nasprotju (kontradikciji) s preciznostjo vodenja zavojev.

Zahteva slalomista je, da smučka reagira na vsako najmanjšo spremembo smeri, in obratno, reakcija podlage se v celoti direktno prenese na smučarja. Pri smuku je zadeva obratna, čevljev ublaži (amortizira) sunke, kar je pozitivno v smislu hitrosti.

2. Znanje

Ugotoviti je potrebno vse lastnosti in značilnosti (parametre) in jih razvrstiti po vrednosti.

Začne se s »podvozjem«. To je nagib naprej, kanting in višina — oddaljenost od smučke ter anatomija. Kanting pogojuje kolikor mogoče najboljše nastavljanje robnikov, ustreza višina je pogoj za kontrolo vodenja zavoja. Če to primerjamo z avtomobilom, ki ima razbremenjen zadnji del, je vsakomur jasno, da ga zanaša. Enako se dogaja z smučarjem. Gre torej za ravnotežje. Izguba ravnotežja pa se vedno pozna v odnašanju — zaviranju.

Naslednja izjemno pomembna funkcija je fleks. Če je manšeta fiksno vpeta na školjko, potem fleks pogojuje elastičnost materiala, v nasprotnem slučaju je to regulator fleksa, ki pa se obnaša slabše.

Morda je komu takale razlaga odveč, vendar bi rad na kratko navedel še naslednje:

- na manšeti zvišan močan spojler, ki omogoča pospeševanje,
- ustrezne debeline školjke in manšete na posameznih mestih,
- naklon naprej — regulacija z zagostdami različnih debelin,
- čimbolj atomska oblika zato, da so stene notranjega čevlja tanke,
- da je čevljev topel (vložek iz lesnega poliuretana), prosti prsti (dobra cirkulacija krvi),

- da je čevljev lahek,
- da čevljev tesni,
- oblika školjke, ki ob nastavku robnikov ne naleže na sneg
- trdota, elastičnost, kar je silno pomembno, vendar se ugotavlja na koncu postopka,
- čevljev naj bi bil tudi lep.

Doma zmoremo marsikaj

Moja prva pot je vodila k Tonetu Tavčarju in sicer z vprašanjem: »Ali zmoremo to nalogo opraviti doma?« Dejal je DA! Ustvarjalni del smo naredili v prototipni delavnici z Janezom Demšarjem, Otonom Žakljem; garala sta Janez Sedej in Bojan Poljanšek.

Strah pred orodjarno se je pokazal za praznega. Silvo Kos, Brane Jeram, Rudi Tinauer in ostali so zadevo izvedli pred rokom in profesionalno.

Kot sem že dejal, se trdota določa na koncu. To je bila glavna naloga testiranja. Če je projekt dobro premišljen, velikih popravkov ne sme biti. Večji popravek je bil ojačitev proti zvijanju. Na srečo so naši tekmovalci odšli na trening v Argentino, kjer so v zimskih razmerah doobra preizkusili čevljev.

Na FIS tekmi v veleslalomu sta Žan in Robič dosegla dvojno zmago, v slalomu sta bila drugi in tretji.

Ob zaključku bi se rad zahvalil vsem, ki so kakorkoli sodelovali pri projektu: Lojzetu Žaklju z ekipo, Cirilu Vidmarju, Franciju Pečelinu, Lojzetu Oblaku, Tonetu Pintarju (za sodelovanje pri dizajnu), Mariji Košir za ime, skratka vsem, ki so žrtvovali tudi praznik dela, sobote in nedelje.

Prihodnost bo pokazala, če smo uspeli, ostaja pa čudovito spoznanje, da Alpina zmore sama razviti tako zahteven projekt.

Janez ŠMITEK

KAKO USTVARJAMO

Pogoji gospodarjenja vplivajo na rast zalog V primežu dobaviteljev

Tržišče materialov za potrebe obutve je izredno pestro, zlasti še pri nas, ko izdelujemo toliko različnih vrst obutve. Za posamezen artikel ali vrsto obutve pa je potrebno nabaviti najrazličnejše materiale in ko so vsi ti materiali nabavljeni, lahko gre določeni artikel v proizvodnjo. Vse to je opredeljeno v potrebah, ki jih nabava dobi za naročanje materialov, vendar so ti roki dani tako kot bi vse potekalo v najlepšem redu — brez problemov in zastojev v proizvodnji, brez problemov nabave. Vsi pa vemo, da je bil zlasti v zadnjem času velik problem dobiti na domačem tržišču npr. gornje usnje brez devizne udeležbe ali pa ga sploh ni bilo. Cene so narasčale in prav zato se je težilo za tem, da smo material raje imeli na zalogi prej kot ga je proizvodnja rabila, saj je bilo ob visoki rasti cen in zmernih obrestih za kapital še vedno ugodnejše. V takih pogojih gospodarjenja se je zavestno šlo v nabave pred roki, saj je že plan pri dajanju potreb zagotovil rezervo, da ne bi prišlo do zastoja. Ta rezerva se je ustvarjala tudi pri nabavi, kajti v nenormalnih pogojih gospodarjenja so bile to edino pravilne odločitve. Prihajale so zamenjave artiklov ali serij v proizvodnji, nabaviti je bilo potrebno material za artikel, ki ga je bilo treba dokončati, mnogo kasneje pa je šel v delo artikel, za katerega je bil ves material na zalogi. In zaloge so tu, večajo se in nastajajo problemi, ker ob visokih obrestih pobirajo dohodek.

Kam vse to vodi? Do te situacije je moralo priti, kajti kupci obutve so si vse prepogosto lahko po mili volji izbirali roke, katere je bilo treba izpolnjevati. Pri takih izvoznih zahtevah so prodajalci materialov diktirali

svoje pogoje pri nabavi, zahtevali devize, če jih nisi dal, so enostavno ustavili dobave, kar je grozilo z ustavitvami proizvodnje.

Trg je najboljši regulator nabave in prodaje. Ko bo pri nabavi lahko kupec določal pogoje dobavitelju, in ne obratno, bo tudi možno točneje določati roke.

Anica Govekar

Nabava — med potrebami in zalogami

Zaloge, zaloge...

Te besede često slišimo in to tudi upravičeno, ker so res visoke. Vzroki za to pa so različni.

Delno se povečujejo zaloge z materialom, ki ga začasno uvažamo. Vrednost tega je visoka, vendar moramo vedeti, da pri tem ne večemo naših sredstev, imamo pa še to prednost, da ne plačamo carine in zato dosežemo ugodnejšo ceno kot pri rednem uvozu.

Zaloge nastajajo tudi zato, ker imajo nekateri domači dobavitelji dobave pogojene s količinami. Naročiti moramo minimalno količino, ki jo določi dobavitelj, ki pa često presega količine naših potreb. Največkrat so to idoči materiali, zato se kmalu porabijo, nekaj ča-

sa pa le bremenijo naše zaloge; vsaj dokler ni novih potreb.

Tudi materiali, ki jih uvažamo po kompenzaciji, so na zalogi v večjih količinah. Vemo pa, da se nam kompenzacijski posli izplačajo, da se odvija preko Madžarske in so za nas zanimivi zaradi izvoza obutve. Ne moremo pa pri tem načinu materiala uvoziti v za nas potrebnem roku, ampak se mora sproti pokrivati z uvozom. Tudi te zaloge direktno ne bremenijo naših sredstev.

Navedla sem nekaj glavnih vzrokov nastanka visokih zalog. Za znižanje zalog se bomo trudili in upamo, da nam bo to s pomočjo planskega odredka tudi uspelo.

Anica Cokan

Potrebna bo doslednost vseh in več usklajenega dela

Denar je vedno dražji

Ni vedno lahko usklajevati potreb po repromaterialih z zalogami, na to vedno vpliva več dejavnikov kot so:

neurejeno jugoslovansko tržišče; zmogljivost dobaviteljev; pravilno postavljeni dobavni roki; zamujanje ali prehitjevanje plana naše proizvodnje; spreminjanje proizvodnih planov; pravilni normativi materialov, kateri lahko vplivajo na zaloge ali na manjko materialov.

Prevelikim zalogam naravnega usnja v našem primeru je botrovala največ zmogljivost usnjarn naših dobaviteljev. Za pomlad smo namreč imeli zelo malo potreb gornjega usnja za

škornje v Sovjetsko zvezo. V jesenskem roku pa so potrebe zelo velike. V nobenem primeru ne bi mogli v jesenskem roku preskrbeti tako velikih količin usnja, zato smo se zavestno odločili za postopno dobavo preko celega leta.

Tako so se zaloge materialov v poletnih mesecih povečale. Medtem pa je bila dana v proizvodnjo še druga obutev za zahod, kar prej še ni bilo točno predvideno.

Eden od vzrokov za večje zaloge je tudi prevelika sigurnost (težnja, da ne bi kaj zamudili) plana. Preveč je bilo časovnih rezerv, pa tudi kasnitev naše proizvodnje ne smemo zanemariti.

Vseh težav tudi ni možno vnaprej predvidevati in jih upoštevati, zato tudi v bodoče proizvodnja ne bo tekla brez zalog. Prizadevamo se, da bi bile zaloge čim manjše, vendar ni samo nabava kriva, če so zaloge prevelike. Isto kot je bilo letos pri gornjem usnju, velja tudi za ostale repromaterialne, katere moramo preskrbeti. Zaradi previsokih cen usnja je finančno največja prekoračitev prav tu.

V prihodnje bo potrebno v vseh službah več doslednosti in usklajevanja in uspeh se bo sigurno pokazal. Vsi se moramo zavedati, da je danes postal denar drag in da nam dohodek požirajo visoke obresti na kredite, brez katerih si ne moremo zamisliti današnje proizvodnje.

Lojze Kolenc

Iz nabave za športno obutev

Anica Cokan vodi nabavo materiala za pancerce

Ne znamo izkoriščati naših možnosti

Marijan Bogataj se je vrnil iz Indije, kjer je sodeloval pri prevzemu usnja za izvoz

Po dogovoru z inozemskim kupcem o izvozu obutve moramo sodelovati pri nabavi, oz. prevzemu zgornjega usnja. V tem primeru gre za ševret, katerega je naš kupec kupil v Indiji.

V začetku julija smo v Indijo odpotovali predstavniki Koteks Tobusa, predstavnik Tovarne obutve Ivančica in jaz. Potovali smo z letalom preko Frankfurta, Delhija, Bombaja v Madras, petmilijonsko mesto na jugovzhodu Indije.

Istočasno so prispeli še predstavniki firme Evelyn, kot kupci usnja. Tovarna usnja »RAMCO« je oddaljena od Madrasa še 140 km, kamor smo se vsako jutro vozili z avtobusom, zvečer pa vračali nazaj.

za omenjenega kupca pa je bilo izdelano preko 6000 m², ker so bili pred nami. Lahko trdim, da proizvajalec ni skušal podtikati kakšnega slabega materiala, kot je pogosto v Italiji ali pa pri nas, zato sem predlagal predstavniku Evelyn, da v bodoče ne bi bilo potrebno prevzemati usnja, saj so tudi stroški potovanja zelo visoki, kljub temu, da jih delno (vožnja) krije kupec.

Predstavniki usnjarne so ponujali usnje po cenah, ki so približno za četrtno nižje kot v Italiji, odvisno od količine. Velika razdalja sploh ne predstavlja problema, saj avionski prevoz traja z vsemi formalnostmi le nekaj dni. Poleg ševreta izdelujejo druge tovarne tudi usnje BUFFALO, to so kože podobne telečjim, z zelo gosto strukturo, le ovratnih gub ima več. Za nas je zanimiv ševret za sandale, katere izvažamo v Sovjetsko zvezo, kjer so večje količine, cena usnja pa polovična v primerjavi s telečjim boksom. Seveda je problem plačilo in možnost uvoza.

Pri celotnem poslu si lahko mislimo, kaj vse vpliva na ekonomijo, če se je dunajski kupec odločil kupiti usnje v Indiji in ne v Italiji. Mi imamo kot neuvrščena država zelo dobre odnose z Indijo, pa tega ne znamo izkoristiti.

Sicer pa za tiste, ki jih morda zanima, še tole: Samo potovanje v Indijo je zelo naporno, življenjski pogoji za Evropejca pa tudi težki, tako zaradi podnebja, hrane, nečistoče, itd. — torej nič lepega.

Marijan BOGATAJ

Dopisujte

Naš cilj je uveljavitev z lastnim imenom

»Če ocenjujemo prodajo lahke obutve za izvoz lahko rečem, da za Aspo teče prodaja povsem normalno«, je povedal vodja prodajnega sektorja Bojan Starman.

»Za jesen-zimo smo prodali 112.000 parov ženskih škornjev, spremenila pa se je struktura materialov; kar 100.000 parov iz sintetičnega materiala.

Naročila za pomlad-poletje 1986 pa so 130.000 parov, od tega 75.000 parov salonarjev in 65.000 parov škornjev.

Z Jean Janinom smo prenehali sodelovati; kot kaže, oboji nismo bili preveč zadovoljni drug z drugim.

Za Belmo v Zvezni republiki Nemčiji velja podobno.

Sicer pa smo za Zvezno republiko Nemčijo pripravili kolekcijo lahke obutve.

Žal se je izkazalo, da je naloga za to firmo v tem trenutku prezahtevna in niso sposobni dodobra organizirati prodajnih poti. Tako smo morali za nekaj časa opustiti zastavljene načrte, kar pa še ne pomeni, da smo se temu tržišču odpovedali. Za ostale države, kot sta na primer Norveška in Švedska bomo poslovali približno v sedanjih okvirih.

Lahko pa rečem, da je bilo akcij za še večjo prodajo veliko. Tako sedaj

Bojan Starman

računamo, da bomo letos prodali 400.000 parov lahke obutve na Zahod, 300.000 v MPM in 100.000 parov v Sovjetsko zvezo.

Naš cilj je, da si poleg uhojenih poti z ASPO prebijemo z lastnim imenom tudi drugje.

Kar zadeva športno obutve bo konec meseca septembra predstavljena kupcem kolekcija za zimo 1986/87, tako da je sedaj težko govoriti o obetih. Kot kaže, bodo naši novi modeli dobro sprejeti. Potem pa nas čaka, da izdelamo kvalitetno obutve do dogovorjenih rokov. Predvidevamo naj bi na zapad izvozili od 200 do 250.000 pancarjev od 300 do 350.000 tekaških, na Madžarsko za okoli 1,2 milijona apreski, v ČSSR 10.000 parov pancarjev in 10.000 parov surf (za okoli 800.000 \$), v NDR 12.000 pancarjev in surf (za okoli 600.000 \$).

Marijan Bogataj se je vrnil iz Indije, kjer je sodeloval pri prevzemu usnja za izvoz

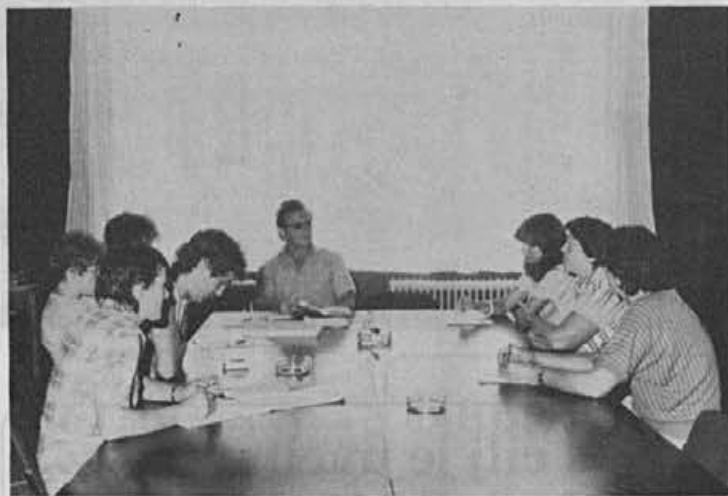
Usnjarna je specializirana in predeluje samo kože bastardov (pred več desetletji je bil to križanec med ovco in kozo, sedaj pa je to že čista pasma). Izdelujejo ševrete in podlogo. Usnje je kvalitetno in primerno za fino žensko obutve. Skupno s predstavniki tovarne in kupca smo se dogovorili o kriterijih prevzema, kar pa skoraj nikjer ne gre gladko. Ugovarjali so na naše obrezovanje »flama« in nog, vendar so se kasneje le sprijaznili. Vedeti moramo, da je to usnje kupljeno brez sentimenta (telke), zato ni mogoče kož presortirati iz enega v drug sortiment. Usnje je sorazmerno lepo, brez večjih napak, posamezne kože pa so velike od 35 do 70 dm², debelina precej niha — 0,5 do 0,9 mm.

Izdelana je bila le delna količina od naročenih 4700 m² barve horizon (svetlo modra). Za Ivančico, katera izdeluje obutve tudi

na temo: Kako letujemo

V razgovoru so sodelovali: Irma Dolenec, Bernard Kavčič, Betka Jurca, Marjetka Kavčič, Fanči Možina, Stojan Šubic. Razgovor sta vodila Nejko Podobnik in Tatjana Mohorič, zapiske je uredila Danijela Vehar.

Delo — življenje:
Kako ocenjujete letovanje letos?

Marjetka KAVČIČ:

Letos sem letovala v Maredi. To je lepo novo stanovanje, ki ga je kupila Alpina. Vendar pa je bila med sezono okolica kot na gradbišču. Delali so novo trgovino in lopo. Čez leta te gradnje ne bo več. Do plaže pa je kar precej daleč in za tiste, ki imajo majhne otroke ni najbolj primerno. Plaža je podobna kot v Umagu, ni najboljša, tudi ježki so. Možno pa je poiskati boljšo plažo, vendar je treba precej daleč peš.

Stanovanje je sicer lepo, vidi pa se, da odnos do skupne lastnine ni najboljši. Sicer pa mislim, da bi Alpina lahko vplivala na to, da bi bilo očiščeno stopnišče, kar so druge delovne organizacije uredile. Nekateri so v knjigo celo pisali, da bi morali imeti tudi televizijo, kar pa med dopustom ni potrebno. Zabave je v dva kilometra oddaljenem Novigradu dovolj, pa tudi v sami Maredi. Za otroke igrišče še ni urejeno, v prihodnjih petih letih pa bo tudi to.

Lepa plaža vsem veliko pomeni. Za Maredo lahko rečemo, da plaža ni lepa, zato se mi zdi čudno, da Alpina ni kupila stanovanj na Cresu, kjer je precej lepša.

Glede cene lahko rečem, da 7.000 din na teden za tako komfortno stanovanje ni veliko. Hkrati pa smo od drugih izvedeli, da je za nekatere cene tudi samo 2.800, kar pomeni da delovne organizacije prispevajo več.

Nekaj pa je tudi res. Vedno se najdejo še rezerve, kot so tudi še rezerve v našem turizmu.

Vsi delavci ne morejo letovati v naših letoviščih, zato mislim, da bi bilo potrebno sodelovanje s turističnimi agencijami.

Prva stvar je, da delavcem vsaj ponudimo oz. pokažemo, kje vse bi lahko letovali. Preko agencij bi lahko tudi zakupili prostore za eno sezono ali na daljši rok, če bi se pokazalo, da nam ustreza.

Če ocenjujem razmere v Alpininih letoviščih ne moremo govoriti, da so cene visoke in zato ne bi imeli zapolnjenih zmogljivosti, ljudje pač različno nameenjajo svoj denar, odvisno od potrebe in možnosti.

Irma DOLENEC:

Letos sem bila v Vodichah, kjer ima Alpina v najemu eno nadstropje s tremi sobami in souporabo kuhinje, kopalnice in stranišča. Sobe so troposteljne in tisti, ki imamo dva majhna otroke smo lahko spali. Glede na souporabo kuhinje pa je predvsem premalo loncev in kozic, tudi hladilnik je premajhen.

Na plažo smo se odpravili ob 10. uri, vrnili smo se ob 17. uri, potem smo šle kuhati. Pri majhnih otrocih od 3–8 let nismo mogli računati na družbeno prehrano, saj so taki otroci kar naprej lačni. Tudi če bi šli v Umag, kjer je organizirana prehrana, bi morali poleg sadja dokupiti še drugo hrano.

Na splošno pa je bilo v redu. Motil me je odnos gospodarja, saj bi moral upoštevati, da ima letovalce v hiši. Zahteval je mir zjutraj in zvečer. Saj otroci tudi doma, ko morajo zjutraj zgodaj vstati do devetih zvečer ne dajo miru. Ne vem, mogoče smo gospodarju hiše preveč zaupali da bo vse v redu. V okolici hiše je vrt, da so se otroci lahko sprostiti. Do plaže je okrog 300 metrov. Plaža ni v senci, zato smo se nekateri vozili na bližnji otok.

Vemo pa, da je iz Žirov v Vodice kar dolga pot in marsikdo ne bi dal toliko za bencin.

Všeč mi je bilo tudi to, da smo v tem kraju veliko več živeli z domačini, kot pa v Poreču, kjer je turizem že bolj razvejan.

Stojan ŠUBIC:

Za letovanje sem se prijavil preko agencije Kompas. Bil sem v Dubrovniku. Cena za teden dni je bila 15.000 din, v kar je bil vračunan prevoz z letalom in soba z zajtrkom. Stanovali smo v samem centru mesta. Kosilo in večerjo smo si pripravljali največkrat sami. Tako me je letovanje stalo okrog 30.000.— din.

Vreme je bilo krasno, včasih celo preveč vroče.

Bilo je veliko mladih, tako da sem sklenil nova prijateljstva.

Kar zadeva letovanje preko Alpine mladi brez družine nimamo veliko možnosti. Pravzaprav pa na dopust rajši grem s prijatelji, s katerimi se ponavadi domenimo zadnji dan, kam bomo sploh šli.

Delo — življenje:
Ali ste si ogledali kakšne prireditve?

Stojan ŠUBIC:

Dubrovnik je kraj, v katerem je veliko zabave in kulturnih prireditev. Že na ulicah je polno ljudi. Disco klubi so veliki, v katerih je tudi po 800 obiskovalcev. Veliko je turistov, skoraj ne srečam Slovencev. Res mi je bilo všeč, pa še cena ni bila pretirana.

V Alpininih zmogljivostih pa sem bil doslej za Novo leto v Kranjski gori. Pozimi bi bilo verjetno lepo tudi v Bovcu.

Marjetka KAVČIČ:

Za zimsko sezono bi se morali že sedaj pozanimati za možnosti in obvestiti ljudi, da bi se že sedaj lahko prijavili. Mislim, da bi strokovna služba morala to delati.

Hermina CANKAR:

Glede zimskega letovanja smo računali na to, da bi preko agencij izvedeli za možnosti letovanja. Z njimi bi se dogovorili kdaj bi lahko bilo organizirano letovanje. Najemi stanovanj so postali dragi, zato bi delavcem, ki bi se odločili za zimsko letovanje regresirali oskrbni dan.

Betka JURCA:

Letos smo letovali v kampu pri Punatu na otoku Krku. V tem kraju smo bili prvič, zato smo si s kratkimi izleti ogledali okolico: Baško, Staro Baško, staro mesto, mesto Krk. Kot veste ima Alpina tu 5 prikolic, izmene pa so 10-dnevne. Kamp je zelo zaseden. Tu imajo postavljene prikolice razne slovenske delovne organizacije. Problemi so glede sanitarij in tople vode. Plaža je lepo urejena in je dovolj sence. Če si kdo želi samote, se lahko zapelje na otok, saj se čolni dobijo na posodo.

Za odrasle in otroke je dovolj zabave, poskrbljeno pa je tudi za športne dejavnosti. Večere si lahko letovalci krajšajo s sprehodi, poskrbljeno je tudi za ples. Skratka, na Krku nam je bilo všeč.

Fanči MOŽINA:

Že več let ne letujem v okviru Alpine. Z družino hodimo v Banjole, kjer je pred časom imela prikolice Alpina; ne vem zakaj jih nimamo več. Kamp je tu zaseden, kamor zahajamo več ali manj vedno isti letovalci. To je sicer manjši kamp z lepo urejenimi sanitariji. Za mlade je tu disco, ob četrtkih pa je v domu ples. Za mlade pa je ples vsak dan v deset minut hoje oddaljenem kampu Indie.

Tu smo kot velika družina, saj se že dolgo poznamo med seboj.

Bernard KAVČIČ:

Letos sem letoval v Lanterni. Tu je Alpina postavila dva kon-

tejnica. Kamp Integral je zelo velik in poraščen z borovim in hrastovim gozdičem. Sicer so tu okoli še nizka debla, tako da sence ni veliko. Okolje še ni travnato, ker je bilo letos postavljeno.

V kontejnerju je vse potrebno za kuhanje (posoda, voda, hladilnik, tuš, plin, elektrika, strnišče), kar je še posebno pomembno zaradi velike oddaljenosti od skupnih sanitarij.

Ležišče je v redu. Stopnic na plažo je veliko, tako da je kar dober trim tja in nazaj. Plaža je pač kakor si poiščeš prostor, bolj kamnita, kot peščena.

V kampu sta dve trgovini in restavracija. Na stojnicah je bilo letos sadja dovolj.

Morda bi predlagal, da bi v prihodnje kupili še kakšen kontejner, če imamo sredstva za to.

Delo — življenje:
Kako ocenjujete letošnje letovanje?

Hermina CANKAR:

Organizirati letovanje je danes težje, saj dobimo precej slabše možnosti za letovanje. Kar je dobrega hitro oddajo tujcem. Že v samih kampih so sedaj uredili tako, da imajo poseben prostor za priklopie delovne organizacije, za posameznike pa na drugem in zato ne moremo dobiti prostora, kjer bi sami hoteli. Druga stvar je najem stanovanj. V Vodicih na primer je problem dobiti dobro stanovanje, saj boljše spet oddajajo tujcem. Tudi kraj in razmere premalo poznajo. Glede najema novih zmožljivosti je iz leta v leto težje, ker je le-teh premalo. Cene pa tudi rastejo in za delavce je najceneje letovati v letoviških delovnih organizacijah.

Kar zadeva sodelovanje s turističnimi agencijami pa bi morali biti zelo hitri, če bi hoteli dobiti dobre in ugodne pogoje letovanja. Lansko leto smo najeli zmožljivosti prav na Cresu in Krku; delavcem smo tudi regresirali 65 %, vendar ni bilo zasedeno, kar pa je za tovarno drago, ker moramo plačati prazno sobo kot da je polna.

Naš prvi cilj je, da bi imeli čimveč kapacitet. Letos smo precej vložili v Maredo in v Strunjanu, kjer bo možno letovati prihodnjo sezono. Draga je tudi obnova prikolic. V prikolicah je velikokrat že sredi sezone težava z inventarjem...

Povedala bi še, zakaj se nismo odločili za Cres. Za Strunjan smo se odločili, ker je bila začetna cena nizka in zato, ker je bila želja večine delavcev, da bi bila letovišča čim bližje. Cres pa je precej daleč, pa še trajekt je.

Delo — življenje:
Koliko je v Alpinskih letovišnih možnostih, koliko jih je letovalo, koliko je bilo kandidatov, ki niso prišli na vrsto?

Hermina CANKAR:
Točnih števil nimam, ker so letovale družine. V Alpinskih kapacitetah letuje približno 15—16 % naših delavcev, to pa je zelo majhen odstotek.

Delo — življenje:
Koliko pa smo za to namenili denarja?

Hermina CANKAR:
Letos smo namenili 3,2 milijona za pogodbene obveznosti, regresiranje delavcev, za najeme letovišč in za opremo v Maredi. Poleg tega pa je 14 milijonov namenjeno dodatno za nakup novih kapacitet (deloma Mareda, Strunjan in Lanterna).

Delo — življenje:
Koliko se bodo predvidoma povečale zmožljivosti za prihodnje leto?

Hermina CANKAR:
V Strunjanu bomo imeli dve stanovanji; računamo na nakup dveh kontejnerjev za Čateške Toplice. Nakup je odvisen od sredstev — če bo sredstev dovolj pa bomo videli šele po zaključnem računu v mesecu februarju 1986.

Oskrbni dnevi:
Vsem delavcem, ki so letovali izven naših zmožljivosti — torej v lastni režiji, pripada delno nadomestilo in sicer za največ 7 dni po 220.— din dnevno.

To nadomestilo dobijo tudi otroci, ki so zavarovani v Alpini in sicer otroci stari do 10 let 110.— din in otroci stari nad 10 let 220.— din.

Nadomestilo pa morate uveljaviti z računom o letovanju.

Delo — življenje:
Ko govorimo in ocenjujemo organiziranost letovanja za leto, bi bilo dobro, da bi povedali, s svoje plati gledano, v kakšnih težavah si se znašla v organizacijskem pogledu v sodelovanju z delavci?

Hermina CANKAR:
Pri organizaciji dela mi največ problemov povzroča preveliko število zunanji dejavniki v zvezi z letovanjem. Moram pa reči, da karkoli smo skušali urediti preko turističnih agencij, je bilo vse predrago. Boljše stvari

smo zamudili, saj bi že sedaj morali misliti na naslednje leto.

Marjetka KAVČIČ:
Dobro bi bilo, da bi Alpina regresirala letovanja, saj bi s tem veliko pomagala.

Drugače pa mislim, da se bodo stvari še spreminjale. Pred petimi leti ni bilo problema prodati naših čevljev. Sedaj pa že premišljujemo ali jih bomo lahko. Mi se tukaj odločamo že leto ali dve naprej. Zato moramo stvar presoditi. Mislim, da bi morali pomisliti tudi na boljšo organizacijo prevozov.

Hermina CANKAR:
Moram povedati, da sredstev za letovanje ne moremo prerašati iz leta v leto. Recimo na primer nikoli ne vem koliko sredstev bo na razpolago.

Delo — življenje:
Žirovci smo navajeni varčevati. Skozi to pa je normalno da je za letovanje namenjeno malo denarja. Še zmeraj ugotavljamo, da druge delovne organizacije razpolagajo z več sredstvi.

Tatjana MOHORIČ:
Pri tem ne gre za to, da bi delavcu plačali polovico dopusta, ampak to, da delavcu omogočimo dopust in pokažemo možnosti.

Marjetka KAVČIČ:
Tudi na upokojece bi morali malo bolj gledati, za kar niso dovolj samo Čateške Toplice. Lahko bi se poslužili »dopustniških paketov«. Ponudili bi toplice, kmečki turizem. Poznamo Logarsko dolino, vemo da je krasna, da je tam razvit kmečki turizem. In če bi se organizirali, ne samo za upokojece, bi to tudi ponudili ljudem, pa tudi prevoz bi lahko organizirali.

Fanči MOŽINA:

Ali je kakšna možnost za organiziran prevoz, saj vsi delavci nimajo avtomobilov?

Hermina CANKAR:
Možnosti so. Ko so šli delavci na preventivno zdravljenje, so se posamezniki odločili za prevoz s kombijem. Druga stvar pa

je Umag. V posamezni izmeni sta potrebna takega prevoza dva delavca, ostali pa se vozijo s svojimi vozili. Urediti pa se seveda da.

Fanči MOŽINA:
Mislim, da bi lahko še en kontejner postavili v kakšne druge toplice. Seveda bi se morali pozanimati za katere bolezni so določene toplice. Imam občutek, da so Čateške Toplice precej zasedene.

Delo — življenje:
Kaj pa lahko pomeni izmenjava z letovalci iz Češkoslovaške, o čemer je bilo veliko govorja?

Hermina CANKAR:
Vprašanje je, koliko bo zanimanja naših delavcev. Lahko povem, da mi Čehom veliko ne moremo nuditi. Lahko le Umag, kjer smo se z muko dogovorili za zamenjavo.

Fanči MOŽINA:
Opazila sem, da je pred nekaj leti med sezono v Umagu mogoče dobiti še kakšno prazno hišico, danes pa je vse zasedeno. Po vsej verjetnosti je zasedeno zaradi nizke cene. Istra ima samo 2 meseca za letovanje in je takrat le malokrat slabo vreme. Mogoče ne bi bilo slabo imeti še kakšne dodatne kampe: Stoja, Veruda, razni organizirani kampi, saj ni samo Medulin.

Hermina CANKAR:
Taka razporeditev kot je sedaj, kar ustreza. Približno toliko kot za Krk in Medulin, se jih prijavi tudi za Ankarano.

Tatjana MOHORIČ:
Da bi bilo več prikolic postavljenih v enem kraju, to ni dobro. Ko si na dopustu, si ne želiš, da bi srečeval same Žirovce. Zaželeno bi bilo, da bi že v sami tovarni dobili podatke, kje se prek agencije lahko poci letuje.

Delo — življenje:
Kako je s sodelovanjem z DO v kraju, oz. v okviru počitniške skupnosti?

Hermina CANKAR:
Sodelovanje z DO v kraju je dobro. Že pred dvema letoma

VAŽNO JE...

...DA VEMO

Stanko Likar je odšel

Konec avgusta nas je presunila vest; za vedno je odšel Stanko Likar. Bil je visokokvalificiran čevljar, mojster in vodja montaže do upokojitve leta 1964.

Vedno vestni in natančni delavec tudi potem ni miroval. Teh zadnjih 21 let življenja v pokoju je še vedno po malem čevljaril doma, prenehal je le, kadar je zbolel. Žirovci smo ga včasih dobesedno zasuli s čevlji, ki nam jih je lepo in tudi ceneno popravljali.

V slovo Jožefi Kavčič

Jožefa (Pepa) Kavčič je delala v Alpini že od sredine junija 1945 do spomladi 1954, ko je odšla v pokoj.

Po poklicu je bila prešivalka, znana kot zelo natančna, zato so prav njej odredili najbolj zahtevno delo.

Najprej je delala v tedanji »Sori«, kasneje pa v novozgrajeni tovarni, najprej gornje dele za gozderje in delavske čevlje, kasneje pa bolj zimsko obutev.

Za kvalitetno delo ji je nekoč Franc Leskošek-Luka izročil priznanje, ki ga je zelo cenila.

Kadrovske novice

Pričetek dela po kolektivnem dopustu — to je v avgustu, se je v kadrovske službi odrazil v močnejšem zaposlovanju delavcev, predvsem mladih, tako da je sklenilo delovno razmerje 44 delavcev, z delovnim razmerjem pa je prenehalo 16 redno zaposlenih delavcev in večina dijakov na počitniškem delu.

V TOZD Proizvodnja so nastopili delo pripravniki Magdalena Kogovšek v Rovtah, Boža Kobal, Mojca Leban in Marta Bajc na Colu Milena Likar, Mojca Bizjak in Ana Jerreb v Gorenji vasi in v odelkih v Žireh: Ernest Gantar, Anica More, Francka Štremfelj, Darja Logar, Bogomir Pirnat, Karmen Oblak, Sabina Eisele, Mateja Reven, Karla Rupnik, Milena Pečelin, Brigita Treven, Martina Jesenko, Cirila Bogataj, Irma Jerreb in Brigita Strel. Prav tako so v TOZD Proizvodnja v odelkih v Žireh nastopili Damjana Gantar, Borut Pivk in Stanislav Semič, ki se je vrnil z dosluženja vojaškega roka ter še 4 dijaki za delo med počitnicami. V obratu na Colu so nastopile delo tudi nekva-

lificirane delavke in sicer Tatjana Tominec, Martina Šen, Silva Česnik, Ana Bajc, Anica Puc, Romana Hladnik, Jožica Bajc, Bernarda Bajc, Nataša Vidmar, Adrijana Blaško, Martina Pregelj in Lucija Leskovic.

Delovno razmerje so v TOZD Prodaja nastopili Brankica Horvat v prodajalni Sisak, Angelca Mesojednik v prodajalni Ljubljana IV in Mladen Varošič, ki se je vrnil z dosluženja vojaškega roka.

Z delovnim razmerjem so v mesecu avgustu v TOZD Proizvodnja prenehali Janez Treven in Jože Pustovrh, ki sta odšla na služenje vojaškega roka, Ivana Kežar iz obrata Gorenja vas in Vinko Oblak, Valentina Bogataj in Ivan Gluhododov, ki so odšli v pokoj; iz obrata Gorenja vas sta prenehali Vlasta Mezek in Marinka Gantar, iz obrata Rovte sta prenehali z delom Ivanka Merlak in Darja Ofentavšek, iz odelkov v Žireh pa je prenehal Janez Mlinar in večina dijakov, ki so bili na počitniškem delu.

V TOZD Prodaja so z delom prenehali Željko Ljuboje iz prodajalne Sarajevo I, Cirila Šorn iz prodajalne Jesenice, Dragana Stefanović iz prodajalne Beograd II in Stanislava Peternel iz prodajalne Škofja Loka I. Z delovnim razmerjem v Delovni skupnosti skupnih služb prenehal Mitja Peternel.

RAZGOVOR ZA

smo predlagali, da bi se delavci, ki delamo na tem področju večkrat srečevali.

Z loško počitniško skupnostjo letos nismo imeli velikega sodelovanja, ker nimajo velikih zmogljivosti. Imajo samo Portorož, kjer pa je bilo letos vse zasedeno. Poskušali smo sodelovati z drugimi DO v Škofji Loki.

Predlagano je bilo, da bi nabavili šotore za mladino, vendar se zaenkrat to še ni uresničilo.

Stojan ŠUBIC:

Dobro bi bilo, ko bi bila kakšna prikolica na razpolago tudi v zimskem času.

Marjetka KAVČIČ:

Preveč smo se omejili na Istro. Letos smo imeli letovanje v Vodica, kraj je malo dlje.

Zaradi trgovcev bi morali organizirati letovanje nižje na Jadranu. Kdo izmed njih pa bi morda rad šel na kmečki turizem.

ZAKLJUČEK:

Zavest, da sta rekreacija in letni oddih vedno bolj potrebna dejavnika dobrega dela, vedno bolj prodira.

Tudi zaostrene razmere tega niso preprečile.

Spodbudile so predvsem potrebo po še bolj smotrnem iskanju čimboljših možnosti oddiha, ki hkrati ne bi bil predrag. Da bi to dosegli pa je treba kar dosti truda strokovne službe in tudi drugih, ki lahko posredno na to vplivajo. In prav je tako, čeprav bomo ob skrbi za človeka razmišljali tudi o boljšem delovnem učinku.

Pozočili so se

Sodelavkam in sodelavcem iz TOZD Proizvodnja Damjani Gantar in Ivi Milardoviču iz odelkov v Žireh, Mariji Stanonik iz obrata Gorenja vas, Mariji Tratik in Ivici Puc iz obrata Col ter iz TOZD Prodaja Emiliji Slavinec iz prodajalne Maribor, iskreno čestitamo ob sklenitvi zakonske zveze. Vsem želimo mnogo sreče, zadovoljstva in zdravja na novi življenjski poti!

OB ODHODU V POKOJ:

Dolgoletnim sodelavcem iz TOZD Proizvodnja Vinku Oblaku, Valentini Bogataj, Ivanu Gluhododovu, Vidi Peternel in Ivani Kežar iz obrata Gorenja vas ob odhodu v pokoj želimo še mnogo let trdnega zdravja, veliko zadovoljstva in sreče med domačimi ter prijetne spomine na delovna leta v Alpini.

Z njimi je rasla Alpina

»Pravzaprav v začetku niti nismo natanko vedeli, za kaj pravzaprav gre. Že spomladi leta 1950 so bile volitve, jeseni pa je bila prva seja delavskega sveta«, je pripovedoval prvi predsednik delavskega sveta Miloš Mlinar. Do tedaj je tudi usnjarsko predelovalno industrijo vodila direkcija. »Administrativno gospodarjenje se je le počasi umikalo, tovarne so začele dobivati samostojnost, s tem pa so se večale tudi odgovornosti vodstev podjetij in tudi vseh nas ostalih delavcev. Tudi delavski svet, ki je imel v začetku le bolj posvetovalni značaj, se je moral začeti spopadati z bolj zahtevnimi nalogami.

Za obdobje po letu 1950 je za sedanjo Alpino, ki je bila tedaj še Tovarna športnih čevljev, značilno iskanje novega proizvodnega programa, ki se je res tudi oblikoval tako, da smo iz danih možnosti napravili kar je bilo mogoče. Vzporedno s tem je bilo treba izboljšati tehnologijo in organizacijo, delovne postopke, saj smo do tedaj delali z bolj ali manj starimi stroji iz predvojnih žirovskih delavnic in zadrug, ki so jih naši ljudje usposobili in vzdrževali.

Za eno najpomembnejših potez pa lahko šteje mo osnovanje lastne maloprodajne mreže, ko smo s prvo prodajalno, leta 1953 v Sarajevu dosegli,

da smo obutev začeli prodajati sami. Pred tem smo bili namreč vključeni v slovensko prodajno mrežo obutev imenovano Triglav, ki nam ni prinašala tistega, kar bi pričakovali. Ko je Peko spet prevzel to mrežo v celoti v svoje roke, je Alpina ostala brez prodajaln.

In kako se je samoupravljanje razvijalo naprej?

»Delavski svet in upravni odbor, ki je pomagal pri razreševanju konkretnih vprašanj delovne organizacije, sta se s pomočjo komisij kmalu uveljavila kot neobhodni dejavniki v razvoju podjetja. Težav ni bilo malo, saj ni bilo denarja, preiti pa je bilo potrebno z državno planskega gospodarstva, ko smo delali predvsem delavske čevlje, gozdarje in drugo podobno obutev, na izdelovanje obutve, ki jo je iskalo tržišče. Kolektiv si je moral zagotoviti pas, da smo lahko napredovali. Mislim, da so pri razvoju svojo vlogo odigrale tudi obračunske oz. ekonomske enote, ko so nastale leta 1957 in so pomenile s svojim samoupravnim mehanizmom določeno uveljavitev interesov delavcev, ker je bolj prišla do izraza tudi odgovornost posameznih oddelkov. V teh letih so se začela močna prizadevanja za mehaniziranje proizvodnje, postavljanje proizvodnih trakov, širjenje prodajne mreže in izvoza.«

Kot upokojenec se očitno ni umaknil na klop v senčni kotiček. Dobro se zaveda, da je zdravje v gibanju, zato ga lahko srečamo, ko na pohodih po sosednjih hribih s kolegi krepi svoje zdravje in opazuje naravo, dosežke naših prednikov in življenje — tudi v Alpini.

S kratko in zauzeto besedo so nam je pridružil pri skupnem proslavljanju 35-letnice samoupravljanja.

N. P.

Breznica 85 spet v soncu

Na Breznici so se v nedeljo, 25. avgusta pomerili tekmovalci v motokrosu na šesti dirki za republiško prvenstvo. Nastopilo je 45 tekmovalcev iz desetih slovenskih društev, v kategorijah 125 in 250 ccm.

Za organizacijo take prireditve ima žirovsko AMD premalo športnih funkcionarjev z ustreznimi licencami, zato smo se povezali z AMD Slovenija avto iz Ljubljane, kjer imajo dovolj tovrstnih strokovnjakov, nimajo pa tekmovalne steze. Tako je bila letošnja dirka tretja po vrsti, ki smo jo organizirali s skupnimi močmi.

Vse skupaj je povezano s precejšnjimi stroški, zato si te delimo po posebnem sporazumu, katerega vsako leto prilagajamo na podlagi izkušenj iz prejšnjih let. Veliko breme predstavlja ureditev proge, katera je na kamnitem terenu, tako da je vsako leto potrebno po celotni progi navoziti precej zemlje. Za odlično pripravljeno progo se moramo posebej zahvaliti Marjanu Mlinarju, ki je vodil vsa dela. S stroji je prišlo na pomoč Rudnik urana Žirovski vrh in strojniki, ki je takrat opravljal zemeljska dela na področju Breznice.

Na prireditvi sami so se trudili tudi člani ostalih žirovskih društev; posebno je bila dobrodošla pomoč članov Gasilskega društva Žiri, ki so imeli obilo dela z namakanjem izsušene proge, vzdrževanjem reda ob progi in skrbjo, da ne bi prišlo do kakšnega požara. Seveda tekme ne

bi izpeljali, če se ne bi dogovorili z vaščani Breznice, ki odstopijo zemljišče, na katerem lahko tekmovalci vozijo, parkirajo številni gledalci, stojijo okrepčevalnice itd. Skratka celotno območje Breznice je eno nedeljo v letu povsem zasedeno. K uspešni prireditvi pa so prispevali tudi drugi.

V tekmovalnem pogledu so imeli največ uspeha člani ASMD Slovenija avto, kateri so zmagali v ekipni konkurenci v obeh kategorijah. V kategoriji do 250 ccm so nastopili tudi domačini in se uvrstili na drugo mesto. Tako so po šestih dirkah v tej sezoni na tretjem mestu, kar daje upanje, da ponovijo uspeh iz lanskega leta. Od domačih je bil najboljši Vid Mlakar, ki iz leta v leto vidno napreduje in ima ob primerni spodbudi in temeljiti vadbi še lepo bodočnost. Napreduje tudi Albin Jesenko, ki je prijetno presenetil z osvojitvijo sedmega mesta. Marjan Mlinar je po težavah, ki jih je imel, osvojil enajsto mesto, Božo Šemrov pa dvajseto. Glede na okoliščine, v katerih naši fantje delajo in trenirajo, nas niso razočarali. Prav gotovo tudi niso razočarali tisočev gledalcev, ki so pozorno spremljali zanimive boje.

Posamezno po 6 dirkah za republiško prvenstvo:

1. Branko Novak	Šentvid	139 točk
2. Jože Kristof	Šentvid	124 točk
3. Vid Mlakar	Žiri	118 točk
4. Jože Cerar	FAM Lukovica	107 točk
5. Leon Avbelj	Brežice	100 točk

Rezultati v kategoriji do 250 ccm:

1. Branko Novak	Šentvid	40 točk
2. Vid Mlakar	Žiri	32 točk
3. Tone Šušteršič	Slovenija avto	30 točk

— v kategoriji do 125 ccm:

1. Uroš Rus	Slovenija avto	37 točk
2. Sandi Srdar	FAM Lukovica	35 točk
3. Darko Pandur	Šentvid	30 točk

Jože Mlinar

Ob začetku novega šolskega leta

Šolsko leto 1985/86 pričnjamozvzdubujeni z vrsto laskavih priznanj, ki nam jih je podelila v preteklem šolskem letu širša družbena skupnost. Za občinsko odlikovanje nas je predlagal Zavod za šolstvo SRS, organizacijska enota Kranj, ob celotnem pregledu naše ustanove, kljub temu, da je naša ustanova že nosilka velike plakete SO Škofja Loka iz leta 1972. Ker je šola

ustanova širšega družbenega pomena, navajamo del utemeljitve Zavoda za šolstvo:

Drugo laskavo priznanje, ki pa je kar zveznega merila, pa je plaketa, ki nam jo je podelil Zvezni odbor Zveze združenj borcev narodnoosvobodilnega boja Jugoslavije za poseben prispevek pri delu in razvoju organizacije ZZB NOV in za uresničevanje njenih zastavljenih ciljev.

Iz obeh priznanj lahko vidimo, da se večina delavcev osnovne šole Padlih prvoborcev žiri trudi doseči čimvečjo raven vzgoje in izobraževanja. Kot smo že napovedali ob otvoritvi novih šolskih prostorov leta 1983, smo pričeli delavci osnovne šole težjo bitko, kot je pridobitev dobrih materialnih pogojev za delo ustanove — bitko za čimvečjo kvaliteto dela, za čimboljše kadre, ki bodo vodili in usmerjali naš jutri.

Organizacijskih sprememb

pred pričetkom letošnjega leta ni. Pouk je enozimski (vsi oddelki dopoldne). Delujejo štirje oddelki podaljšanega bivanja 1., 2., 3., 4. razred. Učenci lahko dobijo v šoli zajtrk, malico in kosilo. Učenci se lahko vključijo v izvenšolske dejavnosti, ki so pestre in so zajeta vsa področja. Vsi predmeti (razen teh. p.) so strokovno zasedeni. V prihodnjem letu pa bo šola še zaposlila pedagoga — psihologa.

Slobodan Poljanšek

Priznanje Zavoda za šolstvo

— Na osnovni šoli Padlih prvoborcev v žireh pedagoški delavci z vso zavzetostjo uresničujejo program življenja in dela v osnovni šoli ter v njem zastavljene družbene vzgojno-izobraževalne smotre. Ugodno pedagoško klimo na šoli ustvarja izredno sodelovanje med vsemi delavci šole, ki v vertikalni in horizontalni povezavi skupno načrtujejo in uresničujejo celotno vzgojno izobraževalno dejavnost. Pri tem kaže poudariti kvaliteto pedagoško vodenje in usmerjanje dela ob številnih pregledih pouka in dejavnostih ob njem v šolskem letu 1984/85. S 97,5 % učnim uspehom je bila šola lani uvrščena na drugo mesto v občini.

— Na šoli uspešno delujejo številne dejavnosti ob pouku, v

katerih učenci razvijajo lastno aktivnost, uveljavljajo idejne, kulturne, socialne in moralne vrednote naše samoupravne skupnosti. Posebej kaže pohvaliti prizadevanja in uspešnost delovanja ŠSD TABOR, ustanovljenega 1959. leta kot prvega v Sloveniji. V šolskem letu 1984/85 je začelo uspešno delovati tudi ŠKUD, dobro utečeno in učinkovito je delo šolske skupnosti, pionijske in mladinske organizacije učencev.

Tudi na področju povezovanja šole z družbenim okoljem so prav v zadnjih letih doseženi pomembni uspehi. Po zaslugi sodelovanja z OZD v kraju so prvi v občini imeli opremljeno učilnico za računalništvo.

Obstoj fužin in rudarstvo v gornji Poljanski dolini

5

Ivan Reven

Vsekakor so izkoriščali najprej bližja nahajališča; imeli pa so na razpolago naplavine bobovca na vzpetini Veharše. V razvalinah peči je našel prof. Müllner avgusta 1907 2750 gramov težak kos železa. Pri laboratorijskih raziskavah na Dunaju so ugotovili čistost tega kosa in ugotovili čistost pirita in dvomijo v sposobnost te peči, da bi lahko razvila tako visoko temperaturo, da bi bil omenjeni kos takšen kot je tu ulit.

Kronološko so ugotovili, da je fužina v Brekovicah delovala približno od 1500. do 1580. leta v tej obliki in lokaciji. Najdeni kos pa je dragocen dokaz za njen obstoj.

Kakšen je bil razlog za propad fužin na Kranjskem, še do danes ni pojasnjeno. Menda ni bil vzrok spor med škofom in cesarjem, da bi dohodek od fužin šel v njuno blagajno. Vsekakor niti cesar niti škof nista bila pripravljena delati, kot se dandanes ne, težaške roke rudarjev in topilničarjev, ki so težko prisluzili za svoj vsakdanjik, pa tudi verjetno ne. Najdlje so se obdržali vigenjci v Kropi in Železnikih.

Prav v Železnike so še dolgo potem transportirali nakopano rudo iz Lučin in Goropek, kjer se je nahajala železova ruda zarusnica. Vsekakor pa je z izgradnjo modernjših železarn v dolini zgornjega toka reke Mure pod Nizkimi Tauri, kjer so bogatejša in kvalitetnejša železova nahajališča kot so Judenburg, Leoben, Knittenfeld, Bruuck in drugi obrati. Avstrijska politika pa je bila usmerjena za razvoj gospodarstva in industrije na svojem ožjem ozemlju, ne pa na ozemlju slovenskih rovtarjev.

Livarna zvonov

Med ljudstvom je spomin na železarski obrat in topilnico izginil. Ostanki zidov in žlindre pa dajo misliti, da je tu bila morda nekoč livarna zvonov. Nova cesta, ki je bila zgrajena tik pred prvo svetovno vojno, je bila speljana prav čez te objekte in je zabrisala še preostale sledove.

Završki zvon naj bi bil po nekaterih podatkih ulit leta 1617, po drugih pa leta 1670 in je bil

do leta 1936 v zvoniku završke cerkve. Zvonik te cerkve je bil sezidan leta 1647 in sto let kasneje nadzidan v današnje stanje.

Zvon ima premer 68 cm, visok pa je 67 cm, ter je posvečen sv. Marku zavetniku in patronu zvonov. Zvon so prodali v podružnico sv. Katarine, v župnijo Osek na Vipavskem. (Fotografijo hrani Franci Temelj). Zvon je bil kot kaže, precej kasneje, ko je fužina prenehala obratovati, torej že v razpadli fužini. Zvon naj bi bil ulit potujoči livar iz Brescie. Ti potujoči italijanski livarji naj bi ulivali manjše zvonove na mestu opuščenih fužin za manjše podružnične cerkve, kot je bil v tem primeru za završko podružnico, ki je spadala pod žirovsko župnijo. Še ob začetku tega stoletja je krožila med ljudmi legenda, da je bil mojster, ki je ulival zvonove, močan mož, ki se ni ustrašil treh korenjakov. Neko nedeljo je šel k maši, kjer je bilo tudi že gnanje k sv. Katarini na Speh. Po maši je šel s prijatelji in drugimi ljudmi v gostilno Streit, kjer so ga ubili. Po tem dogodku je livarna zvonov propadla. Ostal je le zvon v Zavrčcu. Pod sosoko sv. Katarine na Speh so spadale vasi Izgorje in Hlevišje, kjer je tudi bila cerkev sv. Katarine. Cerkevno blagoslovljenje se je praznovalo na nedeljo pred Kristusovim vnebohodom. Cerkev je kmalu potem, ko je bila zgra-

jena cerkev na Vrhju treh kraljev (Stanomer hrib), razpadla. Posamezne kose te cerkve, ki je razpadla, so raznesli gospodarji domačij, ki so spadali pod to podružnico, domov kot relikvije. Tu so bili razni kamni kropilniki in podobno.

Franci Temelj je zapisal pred izdajo zbornika »Kladivar« 1979: Na mestu, kjer naj bi stala fužina, je danes speljana cesta Rovte—Žiri in postavljena stanovanjska hiša Podkranec 1. Franccka Jereb, ki tu domuje, je povedala, da so poleg ceste bili rovi, ki so rabili za vlivanje zvona. Z odkopom smo prišli do obokanega rova, ki je grajen s kamnom. Dolg je štiri metre, visok pa 1,30 m. Na enem koncu se pravokotno nanj odcepi manjši rov 0,4 x 0,3 m v dolžini pet metrov. Zid večjega rova je z zunanje strani ožgan. Med zemljo pa so bili koščki oglja. Oba rova sta sedaj, ko so zgradili avtobusno postajo, pokrita s plastjo asfalta. V okolici se dobijo tudi koščki žlindre, katerih analiza bo mogoče rešila še marsikatero nejasnost v zvezi s fužino. Dobili smo tudi tako imenovano svinjo, to je kos žlindre, ki ostane na dnu peči. Da je v njej še precej železa nam pove podatek, da je kos težak 34 kg.

(V zborniku »Kladivar« so objavljene fotografije rova in mesta ob izkopu, preden so položili asfalt na cestišče.)

Konec

Prebivalci Žirovskega vrha nad Melcovo grapo so razširili in uredili cesto

Razstresene domačije na pobočjih nad Žirimi so že od nekdaj imele slabe, strme kolovozne poti nad hudourniškiimi grapami, ker so jim hudourniške vode odnašale tudi te skromne kolovoze, po katerih je upehana volovska vprega mukoma vlačila preproste vozove z lesenimi osmi, ker za železne največkrat ni bilo denarja. Tako je bilo nekdaj.

Prebivalci dela Žirovskega vrha, ki imajo cestno povezavo po Melcovi grapi do Nove vasi, ki jo utesnjujejo strmi skalni bregovi so sklenili, da ozko pot razširijo in poravnajo. Dosedaj je bila ta cesta ali pot tako ozka, da je bilo srečevanje nemogoče, pa tudi zimsko pluzenje snega je bilo sila težko, zaradi nastalega ledu celo nemogoče. Zadnje težke zime so morali po več mesecev prepešati v dolino in nazaj, najbolj oddaljeni celo 6 km v eno stran.

Letos so s pomočjo krajevnega skupnosti Žiri stopili v družno akcijo. Buldožirali in razširili so cesto tudi tam, kjer so skalne stene in prestavili del struge, ki

jim je izpodkopavala cesto ter jo po vsej dolžini do Nove vasi do lovske kočice nasuli. V tej akciji so poleg delovnih rok, buldožerja, krampov in lopat, vključili tudi številne traktorje, ki imajo ustrezne delovne priključke. Ublažili so tudi strm ovinek nad Kerzetom. Problematičen ostaja le še kak ovinek in nekateri odcepi.

Naj omenim, da cesti po Plastuhovi in Melcovi grapi pobere glavni delež prometa za žirovski del Žirovskega vrha in so stare kolovozne poti izgubile svojo veljavo in so jih hudourniške vode povsem uničile. Tako je po teh dveh poteh trikrat več drugega prometa, kot je prometa teh prebivalcev, ki tukaj živijo in te poti vzdržujejo. Sreča je, da je krajevna skupnost Žiri tako uvidevna in nameni del sredstev za vzdrževanje. Sedaj bo treba dobiti še nekoga, ki bo stalno in načrtno vzdrževal ceste, očistil kanale, če ne bodo ceste spet kmalu postale grape.

Ivan REVEN

Alpina je postala pokrovitelj obetajočega rodu žirovskih smučarskih skakalcev

Po uspešnih letnih nastopih si obetamo dobre rezultate v sezoni

Žirovski smučarji skakalci se pospešeno pripravljajo na bližajočo sezono tekmovalno sezono. Najboljši imajo za seboj že od 250 do 300 skokov na plastičnih skakalnicah. Za oceno trenutne pripravljenosti in napredka tekmovalcev služijo tudi tekmovalni skoki na takih napravah organizirani pri nas in tudi v tujini.

Borut Mur, ki letos tekmuje v članski konkurenci, je z rezultati na dosedanjih tekmah dokazal, da je povsem upravičeno uvrščen v A člansko reprezentanco. Najboljši rezultat je dosegel na skakalnici z ledeno smučino v Hinterzartnu v ZRN, kjer je v konkurenci 110 tekmovalcev iz 13 držav z vsemi najboljšimi osvojil 27. mesto in je tako kot tretji Jugoslovčan na Tepešem, ki je bil 2. in Ulaga 13., prispeval tudi k ekipnemu uspehu, kjer štejejo trije najboljši re-

zultati, saj so Jugoslovani tu osvojili 3. mesto. Borut bo v septembru nastopil še na velikem tekmovalnem na Češkoslovaškem v Freustadtu, v drugem delu septembra pa je planiran trening na ledeni smučini olimpijske skakalnice v Sarajevu. Tu bo tudi večje mednarodno tekmovalje.

Robi in Primož Kopač, člana mladinske reprezentance se prav tako zavedata pomembnosti vsakodnevnega treninga ter odpravljanja napak na skakalnicah, pokritih z umetno snovjo, saj je povsem jasno, da bodo le najbolj prizadevni in odločni pozimi pobirali sadove letne vadbe. Velik cilj in motiv za mladince bo v tej sezoni vsekakor nastop na svetovnem mladinskem prvenstvu v ameriškem Lake Placidu.

Od tekmovalnj mladincev velja omeniti mednarodno tekmo v Štrbskem plesu (CSSR), kjer so se skakalci pomerili za pokal Visokih Tater. Tu je Primož Kopač dosegel svoj najboljši mednarodni rezultat, saj je zanesljivo zmagal v kategoriji mlajših mladincev. Robi Kopač je bil tu v kategoriji starejših mladincev 11.

Mladinci bodo v drugem delu septembra odšli na trening v Sarajevo, kjer bodo prav tako nastopili na tekmovalju.

Ostale žirovske pionirje in mladince pa v septembru čakajo pomembna tekmovalja v Kranju in Ljubljani, kjer bodo organizirana letna republiška prvenstva. Najboljših pet tekmovalcev bo na povabilo Jiržija Raške, nekdanjega izvrstnega skakalca, sedaj glavnega trenerja v športnem centru Frenštadt na Češkoslovaškem, potem nastopilo še na tekmovalju na tamkajšnji 90-metrski plastični skakalnici.

Niko DOLINAR

Dogovori obetajo boljšo organizacijo zobozdravstva

Ali tudi vas boli zob

Gotovo se boste spomnili, da smo iz sklada skupne porabe prvič izločili sredstva za dodatno zdravljenje zob že v letu 1981. Anketa, ki smo jo izvedli ob koncu leta 1980 je namreč pokazala, da kar 941 članov kolektiva potrebuje zobozdravstveno pomoč.

Že spomladi naslednjega leta sta pričela delati za nas dr. Jerreb in dr. Radoševićeva, kasneje pa tudi dr. Pleško. Dve leti zatem, ko so se tudi druge žirovske firme odločile zaradi enakih potreb za dodatno zdravljenje zob pa je bil v kraju leta 1983 podpisan samoupravni sporazum za celotno zobozdravstveno ekipo, ki je v letu 1984 začela z delom pod vodstvom dr. Enikove. To posebno ekipo plačuje žirovsko združeno delo.

Delo v tej ambulanti je potekalo v redu, pacienti so bili naročani na kratke roke. Tudi naš seznam iz leta 1980 se je v zadnjem letu hitro krčil, ker so bili na vrsti že mlajši delavci, ki niso imeli toliko protetične obdelave. Junija letos je bilo delo v tej ambulanti prekinjeno (neplanirano) zaradi kadrovskih težav. Po 18. avgustu pa je ponovno steklo.

Po zagotovitvi direktorja zdravstvenega doma Škofja Loka in vodje zdravstvene postaje v Žireh bo dr. Enikovo nadomeščal dr. Litonja. Dokler ima še druge obveznosti pa mu bo dvakrat tedensko pomagal tudi dr. Jerreb.

Upajo, da bo tako delo potekalo normalno in da bo naročanje letošnje jesen dokaj hitro. Seveda pa morajo prej zaključiti zdravljenje zob tisti pacienti, ki so prekinili zdravljenje v juniju. Računajo pa, da bodo 43 naših delavcev, ki so še ostali na seznamu iz leta 1980 vključili v zdravljenje še letos, saj nameravajo pohiteti in nadoknaditi ves poletni izpad ter opraviti vse planirane storitve.

Tiste člane kolektiva, ki so se prijavili naknadno (teh je 65) pa bomo po dogovoru z dr. Lito-

njem napotili kar v ambulantno, kjer jih bodo sami naročili.

To naj bi bilo opravljeno predvidoma v prvih mesecih prihodnjega leta.

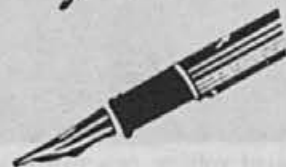
Ko bo opravljeno še to delo, potem računamo, tako v Alpini, kot zobozdravstveni delavci, da bo delo na tem področju teklo tekoče in da ne bo toliko slabe volje zaradi dolge čakalne dobe.

Še to naj povem, da je naročanje novih pacientov, tako v Alpini, kot tudi v zobni ambulanti, izpeljano tako, da je proizvodnja nemotena, saj jih naročamo izven delovnega časa. Pacientom pa je omogočeno, da zdravijo zobe izven delovnega časa tudi s primernim delovnim časom v zobni ambulanti. Seveda pa morajo člani kolektiva povedati sestri, ki naroča, kdaj so prosti.

Kaj naj rečem za konec? Mislim, da se ne motim, če rečem to, da si tako v Alpini, kot tudi zobozdravstveni delavci, želimo da bi delo v zobni ambulanti potekalo nemoteno in da bi bil čimprej obdelan še zadnji naš delavec, ki se je za zobozdravstveno pomoč prijavil že leta 1980. Seveda si obe strani želita dobrega sodelovanja in obveščanja o problemih tako z ene, kot z druge strani.

Marija KASTELEC

Dopisujte

35-letnico samoupravljanja smo praznovali skromno toda slovesno

Če izvezamo plapolajoče zastave, s katerimi smo navzven pokazali, da praznujemo in priložnostni informator, ki je opozoril na pomembnost datuma 2. september, je bilo praznovanje samo omejeno na slavnostno sejo delavskega sveta delovne organizacije, pa še ta je bila združena z redno sejo. Razlika je bila le v tem, da se je v lepo okrašeni Sindikalni dvorani zbralo še nekaj članov prvega delavskega sveta, ki se je prvič zbral pred petintridesetimi leti; prišli so mnogi predsedniki delavskih svetov delovne organizacije, sedanjí predstavniki družbenopolitičnega in samoupravnega življenja v Alpini, tu so bili vodilni delavci...

Seje se je udeležil tudi novi predsednik občinskega sveta zveze sindikatov Sandi Bartol.

Na slavnostni seji sta govorila tudi glavni direktor in predsednik sindikata

Prilika za pomenek; z leve; prvi člani delavskega sveta, ki so se udeležili seje Leander Mlinar, Alojz Gregorač, Miloš Mlinar, Slavka Kralj in Polde Erznožnik

Vse prisotne, zlasti pa člane prvega delavskega sveta, dosedanje predsednike in druge goste je najprej pozdravil predsednik delavskega sveta DO Gregorij Pustovrh.

Besedo je povzel predsednik konference osnovnih organizacij zveze sindikatov Janko Rupnik, ki je orisal razvoj samoupravljanja v Alpini v teh petintridesetih letih in se zahvalil vsem tistim, ki so prispevali k razvoju Alpine.

Sledila je podelitev zahval, ki so jih prejeli člani prvega delavskega sveta in dosedanjí predsedniki delavskega sveta delovne organizacije.

Alpina danes in v prihodnje pa je bila osnovna misel izčrpne predstavitve našega sedanjega prizadevanja; besede glavnega direktorja Tomaža Koširja, s katerimi je ocenil sedanjí trenutek, uspehe in težave in poudaril naloge, ki nas čakajo.

»Alpina danes je prav gotovo rezultat dela več generacij«, je ob koncu zagotovil Tomaž Košir.

»V prihodnje nas čakajo še mnoge naloge, ki jih bodo lahko opravili primerno usposobljeni kadri, zato bomo morali temu posvetiti še več pozornosti. Do leta 2000

naj bi Alpina napredovala tako v razvoju, komercialni in proizvodnji. Znanje in ustrezna motivacija naj bi bila dva osnovna pogoja za dosego tega.

Naš cilj je močna Alpina, ki bo omogočila solidno življenje tistim, ki tu delamo.

Razumljivo je, da vsega ne bo možno uresničiti naenkrat. Če je Alpina danes dokaz, da delo dosedanjih generacij ni bilo zaman, si za prihodnje želimo, da bi čez leta lahko tudi zase zatrdili, da smo prispevali k uspehom«, je sklenil svoje razmišljanje Tomaž Košir.

Oglasil se je tudi prvi predsednik Miloš Mlinar in se zahvalil za povabilo; predsednik občinskega sveta zveze sindikatov Sandi Bartol pa je omenil, da je Alpina med boljšimi delovnimi organizacijami in zaželel še nadaljnjih uspehov. Kramljanje nekdanjih in sedanjih članov delavskega sveta še kako uro potem pa je poudarilo še marsikatero misel.

Prav gotovo ne smemo kloniti pred zahtevnimi nalogami, skrbeti moramo za čimboljšo organiziranost našega dela, solidno poslovanje, kakovost. Vse to pa je moč doseči z znanjem, prizadevanjem in slogom. N. P.

Dobitniki priznanj za prispevek k razvoju samoupravljanja v letu 1950—1985

Miloš Mlinar
Alojz Filipič
Finko Bačnar
Heron Šubic
Lojze Kolenc
Ivan Gluhododov
Peter Jereb
Bogomir Cokan
Tone Oblak
Jože Bogataj
Ivan Uršič
Vinko Bogataj
Tone Možina
Peter Mlinar
Jože Justin
Anica Cokan
Blaž Bogataj
Adolf Pečelin
Leander Kavčič
Pavel Kavčič
Franc Kavčič
Polde Erznožnik
Julij Govekar
Jožefa Kavčič
Slavka Kralj
Alojz Gregorač
Edvard Strlič

»DELO — ŽIVLJENJE« je glasilo ALPINE, tovarne obutve Žiri, Strojarska ul. 2, n. sol. o., ki ima v svoji sestavi TOZD Proizvodnjo, TOZD Prodajo in Delovno skupnost skupnih služb. — Ureja ga uredniški odbor: Marija Albreht, Tatjana Dolenc, Milena Lukančič, Tatjana Mohorič, Helena Kavčič, Marjan Pišljar, Anuška Kavčič — tehnični urednik, Nejko Podobnik — glavni in odgovorni urednik. — Izhaja mesečno, naklada 2200 izvodov. Fotografije: Brigita Zemljarič. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj